

Ulu öndər və Naxçıvanın musiqi mədəniyyəti

Naxçıvan Azərbaycanın qədim, maddi və mənəvi dəyərləri ilə zəngin olan ərazilərindədir. Bu qədim yurd yeri Azərbaycan tarixinə millilik və ululuq simvolu kimi daxil olmuşdur. Naxçıvan yaranışı gündən mədəniyyət, sənət, ədəbiyyat beşiyi olub və dünya mədəniyyətinə onlarca qüdrətli sənətkar bəxş edib.

Naxçıvan tarixinin möhtəşəm sütunlarından biri də Naxçıvan musiqi mədəniyyəti tarixidir. Bu musiqi mədəniyyəti Naxçıvanın özünün tarixi qədr qədimdir. Bu qədim diyarın mədəniyyəti, eləcə də onun bir qolu olan musiqi mədəniyyəti heç bir dövrdə ictimai inkişafdan geri qalmamış, Azərbaycanın yüksək inkişaf etmiş mədəniyyət mərkəzlərindən birinə çevrilmişdir. Naxçıvan diyarında ta qədimdən həm xalq musiqisi, həm də klassik musiqi yanaşı şəkildə yayılmışdır. Musiqi mədəniyyətinin inkişafında xalq mahnı və rəqslərinin, aşıq və muğam sənətinin mühüm rolu olmuşdur.

XX əsrin 30-cu illərində Naxçıvanda professional bəstəkarlıq sənəti sürətlə inkişaf etməyə başlayır. 1937-ci ildə dahi bəstəkar Üzeyir Hacıbəylinin Naxçıvana gəlişi, 1942-ci ildə bu diyarda Tofiq Quliyevin rəhbərlik etdiyi caz orkestrinin fəaliyyət göstərməsi, 1959-cu ildə Naxçıvan Dövlət konsert briqadasının yaranması, mütəmadi olaraq zamanımızın məşhur dirijoru Niyazinin, görkəmli müğənnilərdən Bülbülün, Rəşid Behbudovun, Lütfiyar İmanovun və başqa musiqiçilərin qədim şəhərlə yaradıcılıq əlaqələri istər bəstəkarlıq, istərsə də

ifaçılıq sənətinin yüksəlməsinə təsir göstərməyə bilməzdi.

Musiqi mədəniyyətinin digər əsas inkişaf mərhələsi musiqi təhsili və peşəkar musiqi kollektivlərinin yaranması ilə bağlı olmuşdur. Bütün bunların bariz nümunəsi kimi, zamanımızın böyük siyasi xadimi, ümummilli liderimiz Heydər Əliyevin 1999-cu ildə Naxçıvan Muxtar Respublikasının yaranmasının 75 illiyi münasibətilə keçirilən təntənəli gecədə naxçıvanlı sənətçilərinin istedadına, bacarığına yüksək qiymət verərək dediyi sözləri xatırlatmaq yerinə düşərdi: "Naxçıvanda mədəniyyət keyli inkişaf edib, tərəqqi yoluna çıxıb. Bu torpağın istedadlı gəncləri çoxdur. Onlar milli mədəniyyəti və milli ruhu gözəl qoruyurlar".

Bildiyimiz kimi, ümummilli liderimiz Heydər Əliyevin respublikaya rəhbərlik etdiyi dövrdə başqa sənət sahələri ilə yanaşı, Azərbaycan bəstəkarlıq məktəbinin və musiqişünaslığının inkişafına böyük diqqət və qayğı göstərmişdir. Ulu öndər Bəstəkarlar İttifaqının və onun üzvlərinin yaradıcılıq fəaliyyəti ilə daim maraqlanmış, onların uğurlarına və nailiyyətlərinə yüksək qiymət vermişdir. Eləcə də, Azərbaycan Bəstəkarlar İttifaqının inkişafını, bölgələrdə

onun təşkilatlarının yaradılmasına yüksək qayğı göstərmişdir.

Naxçıvan Muxtar Respublikası Bəstəkarlar Təşkilatı da ulu öndərimiz Heydər Əliyevin təşəbbüsü və qayğısı ilə yaradılan yaradıcılıq qurumlarından. Ümumiyyətlə, muxtar respublikada musiqi sənətinin inkişafının son 45 ili Heydər Əliyevin adı ilə bağlıdır. Məhz ulu öndərin sayəsində 1978-ci ildə Azərbaycan Bəstəkarlar İttifaqının Naxçıvan Təşkilatı yaradılmışdır. Hələ 1976-cı ildə ulu öndərimizin tapşırığı ilə Naxçıvanda Bəstəkarlar Təşkilatının yaranması ilə əlaqədar SSRİ Xalq artisti, Azərbaycan Bəstəkarlar İttifaqının katibi Rauf Hacıyev Naxçıvanda olmuş və burada Naxçıvan bəstəkarlarının əsərlərindən ibarət konsertdə iştirak etmişdir. Konsertdə hər bir bəstəkarın yaradıcılığı haqqında söhbət getmiş və əsərləri səslənmişdir.

Konsertin bədii rəhbəri Nazim Quliyev, dirijoru Arif Məhərrəmov olmuşdur. Bu konsertin ərsəyə gəlməsində əsas məqsəd Naxçıvanda bəstəkarlıq sənətinin də inkişaf etdiyini respublika rəhbərliyinə çatdırmaq və bu bölgədə Bəstəkarlar İttifaqının bölməsinin yaradılmasının zəruri olduğunu göstərmək idi.

On səkkiz musiqi nömrəsindən ibarət böyük konsertdən sonra Rauf Hacıyev bəstəkarlarla görüşdə hər bir əsəri geniş təhlil etmiş, bəziləri haqqında müsbət fikirlər söyləmiş, gənc-

Azərbaycanın qədim və zəngin tarixə, mədəniyyətə və çoxəsrlik dövlətçilik ənənələrinə malik olan Naxçıvan diyarı mürəkkəb və çətin inkişaf yolu keçmişdir. Orta əsrlərdə Şərqi elm, mədəniyyət, ticarət və sənətkarlıq mərkəzlərindən biri kimi şöhrət qazanmış Naxçıvan dünya sivilizasiyasına dəyərli töhfələr vermişdir. Naxçıvanlıların öz fədakarlığı, işgüzarlığı hesabına Naxçıvan yaşayır, inkişaf edir, Naxçıvanda quruculuq işləri gedir.

**Heydər ƏLİYEV,
Ümummilli lider**

lərdən bir neçəsinə Azərbaycan Dövlət Konservatoriyasının bəstəkarlıq şöbəsində təhsillərini davam etdirməyi məsləhət görmüşdür. Beləliklə, 1978-ci ilin sentyabr ayında ulu öndərimizin göstərişi ilə Naxçıvanda Azərbaycan Bəstəkarlar İttifaqının Naxçıvan Təşkilatı yaradıldı. Görkəmli bəstəkar, Əməkdar incəsənət xadimi Ramiz Mirişli təşkilatın sədri, Məmməd Ələkbərov isə məsul katib təyin olundular. Bəstəkar Ramiz Mirişli təqribən 20 il bu təşkilata rəhbərlik etdi.

Onu da qeyd edək ki, 1978-ci il Naxçıvan bəstəkarlıq sənətinin inkişafında məhsuldar illərdən birinə çevrildi. Naxçıvan Bəstəkarlar Təşkilatının yaradılmasından sonra yeni-yeni əsərlər ərsəyə gəldi. Məmməd Ələkbərovun, Rəşid Məmmədovun, Məmməd Məmmədovun, Əkrəm Məmmədovun, Səidə Məmmədovanın, Elxan Muradovun, Azər Abbasovun, Ramiz Mirişlinin, Nəriman Məmmədovun yaradıcılıqlarının çiçəklənməsi məhz bu dövrə təsadüf edir.

1998-ci ildən 2000-ci ilə qədər bölməyə bəstəkar Nazim Quliyev rəhbərlik etmişdir. Qeyd edək ki, 1994-cü ildə Azərbaycan Bəstəkarlar İttifaqının Naxçıvan Təşkilatına məsul katib təyin olunan Nazim Quliyevin bu qurumun fəaliyyətində xidmətləri danılmazdır. 2000-ci ildə isə Nazim Quliyevin Bakıya köçməsi ilə əlaqədar Naxçıvan təşkilatının rəhbərliyi Şəmsəddin Qasımovla həvalə edilmişdir. 2016-cı ilə qədər təşkilatın sədri Ş. Qasımov, məsul katibi K. Əhmədov olmuşdur. 2016-cı ildən isə bu vəzifədə bəstəkar Yaşar Xəlilov işləyir.

Naxçıvan Bəstəkarlar Təşkilatı uzun illərdir ki, müntəzəm

olaraq muxtar respublikanın ictimai-mədəni həyatında yaxından iştirak edir, musiqi mədəniyyətimizin zənginləşməsi və inkişafı yolunda geniş fəaliyyət göstərir. Təşkilatın məqsədi xalqın mənəvi zənginləşməsinə xidmət göstərən Azərbaycan musiqi mədəniyyətini inkişaf etdirməkdən, musiqi irsinin qeydinə qalmaqdan, Azərbaycan bəstəkarlarının əsərlərini ölkəmizdə və onun hüdudlarından kənar da təbliğ etməkdən ibarətdir. Bunun üçün təşkilat öz fəaliyyətində Azərbaycanın və eləcə də Naxçıvan diyarının musiqi sənətinin yaradıcılıq çoxcəhətliliyini, milli musiqi klassikasının və dünya musiqi mədəniyyətinin ən yaxşı ənənələrinin qorunub saxlanması və yeniləşdirilməsi prinsiplərini əsas kimi qəbul etmişdir. Bu məqsədlə təşkilat üzvləri ayrı-ayrılıqda öz öhdələrinə düşən vəzifələri dərinləndirərək musiqi mədəniyyətimizin inkişafı naminə öz yaradıcılıq potensiallarını daha da artırır.

Təşkilatda tez-tez konfranslar, hesabat konsertləri keçirilir. Bu tədbirlərdə Azərbaycan Bəstəkarlar İttifaqının sədr və üzvləri də iştirak edir, konsertdə ifa olunan əsərlərin müzakirəsini keçirir, məsləhət və təkliflərini, tövsiyələrini söyləyirlər.

2008-ci il iyul ayının 29-da isə Naxçıvan Bəstəkarlar Təşkilatının 30 illik yubileyi təntənə ilə qeyd olunmuşdur. Bu möhtəşəm tədbirdə iştirak etmək üçün Azərbaycan Bəstəkarlar İttifaqının sədri, Azərbaycan Respublikasının Xalq artisti, professor, "Şərəf" və "Şöhrət" ordenli, UNESCO-nun "Dünyanın artisti" fəxri adına layiq görülmüş Firəngiz xanım Əlizadə, Azərbaycan Bəstəkarlar İttifaqının katibi, professor

Ramiz Zöhrabov, Azərbaycan Bəstəkarlar İttifaqının məsul katibi Lələ xanım Hüseynova, Azərbaycan Respublikasının Əməkdar incəsənət xadimi, kino-rejissor Cahangir Zeynallı da dəvət olunmuşdular.

Azərbaycan Bəstəkarlar İttifaqının sədri Firəngiz xanım Əlizadə yubiley münasibətilə musiqiçiləri təbrik etmiş, eyni zamanda, Naxçıvanda gedən böyük quruculuq işlərindən danışıra qatılmışdır: "Bizim Azərbaycanın bir çox bölgələrində təşkilatlarımız fəaliyyət göstərir. Lakin Naxçıvan təşkilatı ən fəal, öndə gedən qurumlarımızdandır. Biz həmşə Naxçıvan musiqiçilərini çox böyük məhəbbətlə qarşılamışıq və onların əsərlərinə, musiqişünaslarının isə yazdıqları kitablara böyük diqqət yetirmişik".

Yubiley münasibətilə mənim "Naxçıvan Muxtar Respublikası Bəstəkarlar Təşkilatının 30 ildə keçdiyi yaradıcılıq yolu" adlı monoqrafiyam da işıq üzünə çıxmışdır. Burada Naxçıvan MR-da musiqi mühitinin təşkilatında, formalaşmasında, inkişafında, təkmilləşməsində böyük rol oynayan təşkilatın 30 ildə keçdiyi yola nəzər salınmış, ayrı-ayrı professional musiqiçilərin yaradıcılıq fəaliyyətləri işıqlandırılmışdır.

Artıq təşkilatın yaranmasından 45 il ötür. Bu gün də Naxçıvan Bəstəkarlar Təşkilatı böyük qayğı ilə əhatə olunur, bəstəkar və musiqişünasların yaradıcılığının inkişafına lazımı şərait yaradılır. Ümummilli liderimiz Heydər Əliyev tərəfindən əsas qoyulan bu qayğı və diqqətin nəticəsidir ki, tarixi baxımdan şərəfli bir yol keçmiş Naxçıvan Muxtar Respublikasının Bəstəkarlar Təşkilatı və onların üzvləri öz üzərlərinə düşən vəzifələri layiqincə yerinə yetirir və musiqi mədəniyyətimizin inkişafı naminə qüvvələrini əsirgəməyərək Azərbaycan musiqisini zənginləşdirir, xalqımıza yeni-yeni töhfələr bəxş edirlər.

**Jalə QULAMOVA,
Azərbaycan Milli Konservatoriyasının dosenti, sənətsünaslıq üzrə fəlsəfə doktoru**